

فرهنگ زبانشناسی

تألیف

محمد علی قرایی

Torabi - M. A. .

ENGLISH - PERSIAN

DICTIONARY OF LINGUISTICS

روی جلد چاپ نور

مسار اداره کل فرهنگ و هنر ۶۵۹ - ۵۷۹۱۱۱

کتابفروشی چهر

نمونه - خیابان مشنه

قیمت ۱۰۰ ریال

Chehr Publication

Tabriz - Iran - 1978

۸۱۰۲۶

۵

۳۱۳۲۴

فرهنگ زبان‌شناسی

اسکن شد

تالیف :
محمد علی توابی

۱۳۵۷

فرهنگ زبان‌شناسی

محمد علی ترابی

■ فرهنگ زبان‌شناسی
■ محمدعلی ترابی
■ انتشارات چهر
■ چاپ اول ، پائیز ۱۳۵۲
■ تیراژ : ۱۰۰۰ نسخه
■ چاپ و صحافی از : آنا چاپ
■ حق هرگونه چاپ و انتشار محفوظ

پیشگفتار

زبان بعنوان مهمترین وسیله انتقال فرهنگ معنوی از نسلی به نسل دیگر و بعنوان استوارترین حلقه پیوند دهنده عناصر فرهنگ معنوی میان اقوام و ملل یک عصر از سونی و نسلهای اعصار مختلف از سوی دیگر خود نمائی میکند .

بعلاوه به موازات پیشرفت و تکامل فرهنگها ، زبان ، که بنوبه خود عنصری بسیار مهم از فرهنگ معنوی است ، پیوسته به گسترش و رشد و تکامل خود ادامه میدهد ؛ تا جایی که همین رشد و تکامل زبان و ویژگیها و ساخت و کارکردهای آن ، خود ، موضوعی بس مهم یعنی مسأله شناخت زبان را در دامنه ای گسترده و بوجهی ژرف مطرح میسازد ؛ و ضرورت شناخت صحیح زبان و گسترش زبانشناسی ، نیاز به کتابهایی مانند فرهنگ زبانشناسی را اجتناب ناپذیر میسازد . از اینرو جای شگفتی نیست اگر امروز ملاحظه میکنیم که گسترش روز افزون دانش نوپای زبانشناسی در ایران و گرایشی که در سالهای اخیر بسوی پژوهشهای زبانی

وزبان‌شناسی در میان پژوهشگران پیدا شده نیاز به فرهنگها
و کتابهایی که مفاهیم اصلی و بنیانی این رشته را به
زبان ساده و دقیق شرح دهند پیش آورده است .
کتاب ناچیز « فرهنگ زبان‌شناسی » پاسخی
است هرچند به اجمال به این نیاز ، و گاهی است
هرچند کوچک در این راه .

وظیفه خود میدانم که از فرهنگپروزی استادان
دانشمند زبان‌شناسی دانشگاه تهران بویژه از آقای
دکتر محمد رضا باطنی که گذشته از راهنماییهای ارجمند
خود، با صرف وقت زیاد و دقت نظر در باره اصطلاحات
این کتاب ، به ارزش و اعتبار آن افزوده اند صمیمانه
سپاسگزاری نماید .

محمد علی ترابی

A

✓ abbreviation	اختصار - مخفف
✓ ablative	حالت مفعول عنه
abstract	انتزاعی - مجرد
abstract relations	روابط انتزاعی
abstraction	انتزاع - تجرید
✓ accent	تکیه
accented syllable (stressed syllable)	هجای تکیه‌دار - هجای فشار بر
accident	عرض
✓ accusative	حالت مفعول بیواسطه
acoustic phonetics, phonoacoustics	آواشناسی فیزیکی
acoustic spectrum	طیف صوتی
acquisition, language	فرامیری (زبان)
active	فعال (واژمان) - معلوم (نحو)
✓ adaptation	سازگاری - توطن
✓ additive	افزایشی
address	خطاب
address forms	صورت‌های خطاب
✓ adjacent sounds	اصوات مجاور
✓ adjective	صفت

✓adjunct	ادات
adverb	قید
adverbial group	گروه قیدی
affinity	مشابہت (آوایی)
affirmation	مثبت — خبری
✓affix	وند
affricate	بستی سایشی — همخوان مرکب
⊕ a finite set	مجموعه محدود
agglutinating (languages)	(زبانهای) پیوندی
alexia, word—blindness	کوری واژه‌ای
alliteration	تجانس صوتی
allomorph	تکواژ گونه
✓allophone	واجگونه
✓allophonic	واجگونه‌ای
allophonic analogy	قیاس واجگونه‌ای
allusion	اشاره
alphabetic writing	خط الفبائی
alternative	تناوب
✓alveolar	لته‌ای
amalgamating (languages)	(زبانهای) ترکیبی
✓ambiguity	ابهام (در معنا)
amorphous	بی شکل
analogical creation	آفرینش قیاسی
✓analogy	قیاس

✓analytic	تحلیلی
analytical phonetics	آواشناسی تحلیلی
✓anaphoric	مرجعدار (جهت مرجع واژه پیش از آن در متن میباشد)
✓animate	جاندار
anomalous	خلاف قاعده
✓antecedent	مرجع (در نحو)
anthropological linguistics	زبان‌شناسی از دیدگاه مردم‌شناسی - زبان‌شناسی مردم‌شناسانه
anthropology	مردم‌شناسی
anthroponomy	بررسی نام اشخاص
antonymy	تضاد معنایی
aphasia	نابسامانی زبانی - زبان پریشی
✓apical	نوک زبانی
✓apico—alveolar	نوک زبانی ثنوی
✓apico—dental	نوک زبانی دندانی
applied linguistics	زبان‌شناسی کاربردی
✓apposition	عطف بیان
✓archaic	کهنه (واژه)
archaism	کاربرد واژه‌های کهنه
✓archiphoneme	واج مشترک
argot	زبان لاتنی
✓articulation	فراگویی - تلفظ
articulation (manner of —)	شیوه تلفظ
articulation (place of —)	محل تلفظ
✓articulator	واج‌گر

✓articulatory phonetics	آواشناسی اندامی - آواشناسی تولیدی
(physiological phonetics , anthroponomics)	
artificial languages	زبانهای مصنوعی - زبانهای ساختگی
artificial palate	کام مصنوعی - کام ساختگی
Aryan	آریائی
✓aspirated	دمیاده
✓aspiration	دمش
✓assimilation	همگون سازی
✓asymmetry	عدم تقارن - بی تقارنی
asynchrony	ناهمزمانی
✓attributive	اسنادی
audio-visual aids	کمکهای دیداری شنیداری
✓auditory	شنیداری
✓auditory phonetics	آواشناسی شنیداری
autonomous morpheme	تک واژه آزاد
autonomous syntagm	زنجیره مستقل
average reader	خواننده متوسط
axiom	اصل بدیهی
axis	محور

R

back of tongue	پیش زبان - عقب زبان
back sounds	اصوات پسین
back vowel	واکه پسین
base line	خط نشانه (در آوانگاشته)
basic units	واحدهای بنیادی
basic vocabulary	واژگان بنیادی
behaviourism	رفتارگرایی
bilabial	دو لبی
bilingual	دو زبانه
bilingual community	اجتماع دو زبانه
bilingualism	دو زبانی
bimodal	دو شیوه‌ای
binarism	دو شقی
binary number system	دستگاه مبنای دو
binary system	دستگاه دو شقی
binary unit (bit)	واحد دو شقی
bipolar	دو قطبی
blade of tongue	تیغه زبان - سر زبان
body	تنه (در ساختمان واحد آهنگین)

borrowing	قرض‌گیری
bound	مقید
bound form	صورت مقید
bound morpheme	تکواژ مقید
branching	انشعاب
broad(phonemic) transcription	واجنویسی - آوا نویسی کلی
bundle of isoglosses	خط‌مرزهای مجتمع (در جغرافیای لهجه‌ها)

C

canonical forms	صورت‌های متعارف
cardinal vowels	واکه‌های اصلی
case	حالت
categorical grammar	دستور مقوله‌ای
category	مقوله
cataphoric	مرجع‌دار (جهت مرجع واژه پس از آن در متن می‌باشد)
causitive	سببی
central sounds	اصوات میانی
Centum Languages	گروه زبان‌های آریائی غربی
chain	زنجیره
chain axis	محور زنجیری
checked vowel	واکه بسته
choice axis	محور انتخابی
circularity	دور (درمنطق)
circumlocution	اطناب - استعمال الفاظ زائد
class	طبقه
classification	طبقه بندی - دسته بندی
clause	بند

clear « L »	« ل » روشن
closed glottis	چاکنای بسته
closed set	مجموعه بسته - مجموعه محدود
closed vowel	واکه بسته
cluster	خوشه
coalescence	بهم پیوستگی (واجگونه‌ها)
coda	دنباله هجا
code	مجموعه علائم
coding	علامت‌گردانی - قالب‌ریزی
cognate words	واژه‌های هم‌ریشه - واژه‌های هم‌زاد
cognition	شناخت
cognitive	شناختی
collocation	باهم آئی
collocational restriction	محدودیت ترکیبی
colloquial	گفتاری - محاوره‌ای
colophon	ته تویس
combinatorial restriction	محدودیت ترکیبی
combinatory allophones	گونه‌های وابسته
common core	هسته مشترک
communication	ارتباط
communication act	عمل ارتباط
communication theory, information theory	نظریه ارتباط
communication competence	توانش ارتباطی
commutation	جانشین‌سازی

comparative adjective	صفت تفصیلی
comparative linguistics	زبان‌شناسی تطبیقی
comparision	مقایسه
compatibility	سازگاری
competence	توانش
complement	متمم
complementary distribution	توزیع تکمیلی
complete closure	بست کامل
component	مؤلفه (در معناشناسی)
componential analysis	تحلیل مؤلفه‌ای
componential semantics	معناشناسی تحلیلی
composition	ترکیب
compositionality (principle of)	اصل ترکیب پذیری
concatenation	ارتباط خطی
conceptualism	مفهوم‌گرایی (در معناشناسی سنتی)
concord, agreement	مطابقه
conditioned generalization	تعمیم شرطی
conditioning	شرطی کردن - مشروط سازی
conjoin	به هم پیوستن
conjucation	صرف فعل
conjunction	ربط
connection	اتصال
connective	جمله بند
connotation	معنی ضمنی

consonant	همخوان - صامت
constituent	سازه
constituent structure	ساخت سازه‌ای
content	محتوا - معنا
content plane	حوزه معنا
context	بافت
context free	بافت آزاد
contextless sentence	جمله بی بافت
context-sensitive (context- restricted, context-dependent grammar)	دستور بافت بند - دستور مقید (به بافت)
contextual meaning	معنای بافتی
contoids, non--vocoids	همخوانی
contour	پایانه (در آهنگ جمله)
contradiction	تناقض (در معناشناسی)
contrast	تباين
contrastive function	نقش تباين دهنده
convergence	همگرایی
co--occurrence	باهم آئی
co--ordination	همپایگی
copula	ربط (فعل بودن)
co--referential	هم مرجع
corpus	پیکره زبانی
correlation	همبستگی

countability	شمارش پذیری
criterion	ملاک
cryptography	رمز نویسی
cultural diffusion	نفوذ فرهنگی
culture	فرهنگ
cuneiform	خط میخی
cuneiform characters	نویسه‌ها (حروف) میخی

dark « L »	« ل » تیره
data	داده‌ها
dative	حالت مفعول‌له
daughter languages	زبانهای همیشه
declension	صرف اسم
decoder	علامت برگردان
decoding	علامت برگردانی - قالب شکنی
deduction	قیاس
deletion	حذف
demarcation	مرز نمائی
demonstrative pronouns	ضمیرهای اشاره
denotation	معنی صریح
dental	دندانی
dependent morpheme	نکواز وابسته
derivation	اشتقاق
description	توصیف
descriptive	توصیفی

descriptive linguistics	زبان‌شناسی توصیفی
determiner	وابسته‌های اسم
deviance	انحراف (در سبک‌شناسی)
devoiced	واکرفته
diachronic	در زمانی - تاریخی
diachronic linguistics	زبان‌شناسی در زمانی - زبان‌شناسی تاریخی
diacritical marks, diacritics	علامت فرعی - علامت زیر و زبری
diagram	نمودار
dialect	لهجه
dialect atlas	اطلس لهجه‌ای
dialect diversity	تنوع لهجه‌ای
dialect geography	جغرافیای لهجه‌ای
dialectology	لهجه‌شناسی
differential	افتراقی
diglossia	دوگویی
diphthong	واکه مرکب
disambiguate	رفع ابهام کردن
discontinuity	گسستگی
discontinuous constituent	سازه‌های گسته
discontinuous forms	صورت‌های گسته
discovery procedures	روالهای کشف
discrete units	واحدهای منفصل
distinctive features	مشخصه‌های تمایز دهنده
distinctive function	نقش تمایز دهنده

distribution	توزیع
distributional analysis	تحلیل توزیعی
distributionalism	توزیع‌گرایی
distributional inclusion	شمول توزیعی
distributionally equivalent	توزیع مشابه
divergence	واگرایی
domain	قلمرو
dominant	چیره
dorsal	پس‌زبانی - پشت‌زبانی
dorso-alveolar	پس‌زبانی لثوی
double articulation	تجزیه دوسگانه (زبان)
double interference	تداخل دوجانبه
duality of structure	دوسگانه‌گی ساختی
duration	دیرش - امتداد
dynamic sociology of language	جامعه‌شناسی پویای زبان

E

ear training	پرورش شنوایی
editor	ویراستار
elaborated code	کد گسترده
electronic computer	حسابگر الکترونی
element of structure	عنصر ساختی
eliciting context	بافت آشکار ساز
elision	حذف (واکه یا هجا در گفتار)
ellipsis	حذف به قرینه
embedding (rules)	(قواعد) درونه گیری
emphasis	تکیه
enclitics	واژه بند
encoder	علامت گردان
encoding	علامت گردانی
ending	پایانه — پی بند
endocentric construction	ساخت درون مرکز
entailment (by virtue of meaning)	استلزام (باعتبار معنا)
enumerative	برشمردنی
environment	محیط
epiglottis	دریچه نای

ethymology	ریشه شناسی - علم اشتقاق
etiquette-based language	زبان مبتنی بر آداب
even rhythm	وزن هموار
evolution	تکامل
exclamatory	تعجیبی
exocentric (construction)	ساخت برون مرکز
expansion	گسترش
experimental phonetics	آواشناسی تجربی - آواشناسی آزمایشگاهی
explicit	صریح
explosive	انفجاری (صوت)
exponent	نمود
expression plane	حوزه لفظ
expressive function	نقش عاطفی
external history of a language	تاریخ برونی یک زبان
external reconstruction	بازسازی برونی (زبان)
extra-linguistic	فرازبانی

F

factor	عامل
fall	افت
falling intonation	آهنگ افتان
falsehood (by virtue of meaning)	کذب (باعتبار معنا)
false vocal cords	زیر تارآواها — تارآواهای دروغین
family of languages	خانواده زبانها
fast reader	خواننده ماهر
feature	مشخصه — مولفه
feature matrix	نمودار مشخصه‌ها
feed—back	پس‌خور
feminine	مادینه
field methods	روشهای حوزه‌کار
figure of speech	مجاز
filter	صافی
final cluster	خوشه پایانی
final position	جایگاه پایانی
finite	خود ایستا (در مورد فعل)
first articulation	تجزیه اول
flapped	ضربه‌ای

focal zone	ناحیه مرکزی - ناحیه کانونی
food pipe	مری
form	صورت
form—class	طبقه صوری
formal	صوری
formal criterion	ملاک صوری
formal grammar	دستور زبان صوری
formal unit	واحد صوری
formal universals	همگانیهای صوری
formalism	صورت‌گرایی
formalization	صوری سازی
formalize	بیان روایت زبان منطق ریاضی - صوری ساختن
free from	صورت آزاد
free variant	گونه‌های آزاد
frequency	بسامد
frequency of occurrence	کثرت وقوع
fricative	سایشی
frictionless	بدون سایش
front of tongue	سر زبان
front sounds	اصوات پیشین
front vowel	واکه پیشین
full synonymy	هم معنایی کامل
function	کارکرد - نقش
functional	کارکردی - نقشی
functional morpheme	نکواژ نقشی

functional phonetics

fundamental

fundamental line

fusion

آواشناسی نقشی

بنیادی (در آواشناسی فیزیکی)

خط بنیادی (در آوانگاشته)

ادغام

G

gathering	گردآوری
gemination	تشدید
gender	جنس
genealogical (classification of languages)	(طبقه بندی) شجره‌ای (زبانها)
generalization	تعمیم
generalize	تعمیم دادن - تحت قانون کلی درآوردن
General Linguistics	زبان‌شناسی همگانی
General Linguistic Theory	نظریه عمومی زبان
general phonetic approach	رویکرد آواشناسی عمومی
generate	تولید کردن
generative	زایشی
generative grammar	دستور زایشی
generative rules	قواعد زایشی
generative semantics	معنا شناسی زایا
generic	عام
genetive	حالت اضافی
geographical distribution	توزیع جغرافیائی (در لهجه شناسی)

glide	لغزش — غلت
Glossematics	بررسی مشخصات بنیادی (واجی و معنایی)
glosseme	مشخصه بنیادی (واجی و معنایی)
glossalia	زبان خلسه‌ای
glottal	چاکنائی — حلقی
glottal consonants	همخوانهای چاکنائی
glottal stop	بستواج چاکنائی
glottis	چاکنائی (بخشی از مجرای تارهای صوتی در آن قرار می‌گیرد)
grammar	دستور
grammatical	دستوری
grammatical ambiguity	ابهام دستوری
grammatical borrowing	قرض دستوری
grammatical categories	مقولات دستوری
grammatical change	تغییر دستوری
grammatical competence	توانمندی دستوری
grammatical subject	فاعل دستوری (در مقابل فاعل منطقی یا معنایی)
grammaticality	دستوری بودن
graphic	خطی
group	گروه
guttural, throaty	حلقی — پس‌گامی

H

half — closed (vowel)	واکه (نیم بسته)
half lip — spread (vowel)	واکه (نیم گسترده)
half — long (vowel)	واکه (نیم کشیده)
half — opened (vowel)	واکه (نیم باز)
half — rounded (vowel)	واکه (نیم گرد)
hard palate	سختکام
hardware	سخت افزار
harmonic (sound)	هم آهنگ (صوت)
head	سر (در ساختمان واحد آهنگین)
hierarchial order	نظم سلسله مراتبی
high pitch	آهنگ زیر
historical linguistics	زبان شناسی تاریخی
homogeneous	همجنس — همخانواده
homonym	هم آوا
homonymy , homonymy	هم آوایی
homorganic sounds	صدا های هم مخرج
honorific distinctions	تمایزات احترام آمیز (در زبان)

honorific terms , honorifics

hushing sounds

hyperurbanism

hyponymy

hypotactic recursion

اصطلاحات احترام آمیز

اصوات پاشیده

تصحیح افراطی

شمول (معنایی)

تکرار ناهمپایه

iambic pentameter	وزن پنج‌پایی
ideograph, ideographic writing	اندیشه‌نگار — خط اندیشه‌نگار
idiolect	لهجه فردی
idiom	اصطلاح
idiosyncrasy	ویژگی شخصی (در گفتار و یا رفتار)
immediate constituent (I.C.)	سازه‌های پیاپی
immediate constituent analysis	تحلیل سازه‌های پیاپی
imperative	امری
impersonal	غیر شخصی
implicit	ضمنی — غیر صریح
impulse	تکانه
inanimate	بی‌جان
inclusion	شمول (معنائی)
incompatibility	ناسازگاری — تناقض
indicative	اخباری
indicator	شاخص
indigenous language	زبان محلی — زبان بومی
Indo — European	هند و اروپایی

induction	استقرا
infinite set	مجموعه نامحدود
infix	میان‌بند
inflexion	صرف
Inflexional (Languages)	(زبانهای) صرفی
informant	سخنگو (درگوش مورد تحقیق)
information	اطلاع — خبر
information theory	نظریه خبر
inherent	ذاتی
inhibiting	بازدارنده
inhibition	منع
initial position	جایگاه آغازی
initial symbol	نشانه آغازی (در قواعد باز نویسی)
innate ideas	مفاهیم ذاتی
Innateness Theory	نظریه ذاتی زبان
innovation	نوآوری
input	درون داد
inscription	کتیبه
instance	مورد
instrumental	ابزاری
instrumental phonetics	آواشناسی ابزاری
integration of sounds	ادغام صداها
intensity	شدت
interdental	بین دندانی

interference	داخل زبانی - دستبرد زبانی - توارد زبانی
interlocutor	همسخن - مخاطب
internal history of a language	تاریخ درونی یک زبان
internal reconstruction	بازسازی درونی (زبان)
International Phonetic Association (I. P. A.)	انجمن بین‌المللی آواشناسی
interpolated	اصحیف شده
interrogative	پرسی
intersection (of sets)	اشتراک (مجموعه‌ها)
intervocalic	بین دو واکهای
intonation	آهنگ
intonationless (speech)	بی‌آهنگ (گفتار)
intuition	شم زبانی
inventory	فهرست
irregular, strong (verbs)	بی‌قاعده (افعال)
isogloss	همگویی
isolated area	ناحیه منزوی
Isolated (Languages)	زبانهای گسسته
isophone	همصدائی

jargon

junction

زبان حرفه‌ای

درنگ - مکث

K

kerenel sentence

جمله پایه‌ای

kerenel string

رشته پایه‌ای

key words

واژه‌های شاخص

kinship terms

اصطلاحات خویشاوندی

L

labial	لبی
labio – dental	لب و دندانی
Laboratory Phonetics	آواشناسی آزمایشگاهی – آواشناسی ابزاری
language	زبان
language aquisition	فراگیری زبان
language block	زبان باکلیه توجه‌ها و گونه‌هایش
language geography	جغرافیای زبان
language planning	برنامه‌ریزی زبانی
language shift	تغییر زبانی
language taboo	تحریم زبانی
language universals	همگانیهای زبانی
language zoning	محدودیت در کاربرد زبان
languages in contact	برخورد زبانها
larynx	خشکناي – خنجره
laryngeal	خنجره‌ای
laryngoscope	خشکناي بین – خنجره بین (دستگاه)
lateral	کناری

lateral area	ناحیه کناری (رواج یکک و یزگی زبانی)
learning	یادگیری
length	دیرش — امتداد — کشش
level	سطح
level pitch	طنین صاف
lexeme	تکواژ قاموسی
lexical	واژه‌گانی — قاموسی
lexical accent	تکیه واژه‌گانی
lexical borrowing	قرض واژه‌گانی
lexical change	تغییر واژه‌گانی
lexical identity	یکسانی واژه‌گانی
lexical pattern	طرح واژه‌گانی
lexical rules	قواعد واژه‌گانی
lexical screening	انتخاب واژه‌گانی
lexical verb	فعل واژه‌گانی
lexicography	واژه‌نگاری - تدوین فرهنگ لغات
lexicon	واژه‌مان
lexis	واژه‌مان
lexotactics	واژه‌آرایی
linear	خطی - زنجیره‌ای
linear structure	ساخت خطی - ساخت زنجیره‌ای
Lingua Franca	زبان میانجی
lingual	زبانی
linguist	زبان‌شناس

Linguistic Analysis	تحلیل زبانی
linguistic change	تغییر زبانی — دگرگونی زبانی
linguistic community	جامعه زبانی
linguistic competence	توانش زبانی
linguistic continuity	تداوم زبانی
linguistic economy	صرفه‌جویی زبانی
linguistic equilibrium	تعادل زبانی
linguistic family (family of languages)	خانواده زبانی
linguistic minority	اقلیت زبانی
linguistic nationalism	صلیت‌گرایی زبانی
linguistic ontogeny	تحول و رشد زبان در فرد
linguistic performance	گش زبانی
linguistic phylogeny	تحول زبانی در زمان
Linguistic Prehistory	زبان‌شناسی پیش از تاریخ
linguistic theory	نظریه زبانی
linguistic virtuosity	مهارت زبانی
Linguistics	زبان‌شناسی
linker	رابط
lip	لب
lip position	شکل لبها
lip rounding	گردی لب
lip spread	لب‌گسترده
liquid	صوت نرم
list notation	نمایش (یک مجموعه) با نام بردن یا فهرست کردن

literature	ادبیات
lithography	چاپ‌سنگی
liturgical	زبان مذهبی
load	بار
loan — blend	آمیزش قرضی
loan exchange	تبادل قرضی
loan rendition	تعبیر قرضی
loan — shift	تغییر قرضی
loan translation	ترجمه قرضی
loan — word	واژه قرضی
locative	حالت دری
logical subject	فاعل منطقی - فاعل ژرف ساختی
Logography	واژه‌نگاری
long vowel	واکه کشیده
loose, lax	شل - نرم
low pitch	طنین بم - طنین افتان
low rising	کم‌خیز (در آهنگ)

M

macrosegment	قطعه بزرگ- (در آهنگ : واحد آهنگین)
macrotom	قطعه بزرگ
major clause	بند اصلی
manner of articulation	شیوه تلفظ (فراگویی)
marked	نشاندار
marker	نشانه
masculine	نرینه
maturation	رشد
maximum differentiation	حداکثر افتراق
meaning	معنی
meaningful	معنی‌دار
meaningless	بی‌معنی
meaning postulates	بديهيات معنایی - فرضهای اولیه معنایی
mechanical	مکانیکی - ماشینی
mechanical translation	ترجمه مکانیکی - ترجمه ماشینی
medial	میانی
medium, ductus	وسیله بیان
melodic tones	نواخت خطی

melody (of speech)	نوا (ی گفتار)
membership	عضویت
memory	حافظه
mentalism	ذهن‌گرایی
merging of systems	همگرایی نظام‌ها — جوش نظام‌ها
message	پیام
metalanguage	فرازبان
metaphore	استعاره
metaphorical	استعاره‌ای
metasign	فرانسانه
meta — theory	فرانظریه
method	روش
methodology	روش‌شناسی
metrical	موزون
microsegment	قطعه کوچک
microtom	قطعه کوچک
mid — vowel	واکه میانی
minimal pairs	جفت‌های کمینه
minimum	کمینه
minor clause	بند فرعی
misinterpretation	سوء تعبیر
mixed language	زبان آمیخته
mixture	آمیزه
modal verbs	افعال وجه‌نما

modification	تغییر
modifier	تعریف کننده (مانند صفت و غیره)
moneme	تکواژ
monoglot	یک زبانه
monophthong	تک صوتی
monosyllabic	تک هجائی
mood	وجه
morph	واژک
morpheme	تکواژ دستوری
morphological	ساختی - صرفی
morphology , morphemics	تکواژشناسی - صرف
morpho - phonemics	واج و آذی
mother tongue	زبان مادری
multilingual nation	ملت چند زبانه
multilingualism	چند زبانی
multiple meaning , polysemy	چند معنایی
mutual understanding	تفاهم متقابل

N

narrow (phonetic) transcription	آوانویسی تفصیلی
nasal	غنه‌ای - خیشومی
nasal cavity	کاوآک بینی - حفره بینی
nasalisation	غنه‌ای شدن
nasalized	غنه‌ای شده
negative element	عنصر منفی‌ساز
Neo — grammarians	نودستوریان
nest	لانه
nesting	لانه‌گیری
network	شبکه
neutral	خنثی
neutralization	خنثی شدن
neutral vowel	واکه خنثی
noise	اختلال
nominal group	گروه اسمی
nominative	حالت فاعلی
non — discrete units	واحدهای غیر منفصل
non — finite	ناخود ایستا

non – inflected	غیر منصرف
non – reciprocal	یک جانبه
non – terminal markers	نشانه‌های غیر پایانی
non – verbal element	عنصر غیر فعلی
non – verbal test	آزمون غیر کلامی
norm	هنجار
normal	بهنجار
normal speech	گفتار بهنجار
notation	نشانه‌گذاری
notional grammar	دستور زبان سنتی
nuclear glide	غلت هسته‌ای (در آهنگ)
nuclear syllable	هجای هسته‌ای (در آهنگ)
nuclear tone	نواخت هسته‌ای (در آهنگ)
nucleus	هسته آهنگین
neucleus of a sentence	هسته جمله
number	عدد - شمار

O

subject	مفعول
object language	زبان هدف
obligatory transformation	گشتار اجباری
occlusive, stop	بندشی — انسدادی
onomastics	بررسی اسم‌های خاص
onomatopoeia	نام‌آوا
opened glottis	چاکنای باز
open set	مجموعه باز
open vowel	واکه باز
oppositeness (of meaning)	تضاد معنایی
opposition	تقابل
oppositional function	نقش تقابل دهنده
optimum	بهبینه
optional transformation	گشتار اختیاری
oral sound	صوت دهانی
order	رده
organs of speech	اندام‌های گفتار
orthography	نظام خط
oscilligraph	لرزه‌نگار — موج‌نگار

ostensive definition	تعریف عینی
output	برون داد
overall pattern	الگوی جامع
over-correction, hyperurbanism	تصحیح افراطی
overlapping distribution	توزیع همپوش

P

palatal	کامی
palatal fricative	سایشی کامی
palatalization	کامی شدن
palate	کام — سقف دهان
palato — alveolar	کامی لثه‌ای
palatogram	کام نما
palatography	کام نمائی — کام نگاری
paradigm	صورتهای صرفی
paradigmatic	جانشینی — عمودی
paradigmatic axis	محور جانشینی
parallel distribution, distributionally equivalent	توزیع مشابه
paraositonic	پیش پایانی
paratactic recursion	تکرار همپایه
parent language	زبان مادر
parole	گفتار
partitive	بخشی
parts of speech	اقسام کلام — اجزاء کلام

passive	پذیرا (واژگان) - مجهول (جملات)
patois	گویش
pattern	الگو - انتاره
patterning	الگو بندی
peak	قله
pedigree	شجره
perception	ادراک
perfect bilingual	دوزبانه کامل
performance	کنش زبانی
person	شخص
personal	شخصی
pharyngeal consonant	همخوان حلقی
pharyngealized segment	صوت حلقی شده
pharynx	حلق - گلوگاه
philology	نفت شناسی - (زبان شناسی در مفهوم قدیم)
phone	آوا
phoneme	واج
Phoneme Theory	نظریه واجی
phonemic	واجی
phonemic analysis	تحلیل واجی
phonemic arrangement	آرایش واجی
phonemic change	تغییر واجی
phonemic group	گروه واجی
phonemic system	نظام واجی

Phonemic Transcription	واج نویسی
phonemization	واجی کردن - تقطیع واجی
phonetic	آوایی
phonetic change	تغییر آوایی
phonetic context	بافت آوایی
phonetic elements	عناصر آوایی
phonetic laws	قوانین آوایی
phonetic notation	نمایش آوایی - نشانه گذاری آوایی
phonetic similarity	تشابه آوایی
phonetician	آواشناس
Phonetics	آواشناسی
Phonetic Transcription	آوا نویسی
phonic	آوایی
phonic elements	عناصر آوایی
phonic substance	جوهر آوایی
phonoacoustics, acoustic - phonetics	آواشناسی فیزیکی - آواشناسی آکوستیک
phonograph	صوت نگار (دستگاه)
phonological analysis	تحلیل واجی
phonological approach	رویکرد واجی
phonological component	بخش واجی
phonological feature	مشخصه واجی
phonological rules	قواعد واجی
phonological screening	انتخاب واجی
phonological system	نظام واجی

phonological tabulation	نمودار نظام واجی
phonological units	واحدهای واجی
Phonology, Phonemics	واجشناسی
phonotactic rules	قواعد واج آرایی
Phonotactics	واج آرایی
phrase	گروه
phrase marker	جمله نما
Phrase Structure Grammar	دستور سازه ای
Phrase Structure Rules	قواعد سازه ای
pidgin (language)	زبان آمیخته
Pig Latins	زبانهای لوتر
pitch	زیر و بمی
place of articulation	واجگاه - مخرج
plereme	مولفه معنایی - مشخصه معنایی
plosive	بندشی - انفجاری
poetic tradition	سنت شعری
poetry	نظم
point of articulation	واجگاه - مخرج
polemics	مجادله
polemical	مجادله آمیز
polyglot	چند زبانه
polysemy, multiple meaning	چند معنایی
polysyllabic	چند هجایی

positional variants	مکانهای موضعی
post — dental	پشت دندانی
post — editing	پس ویرایش
post — initial (position)	(جایگاه) پس آغازی
post — palatal	پشت سختکامی
postulate	اصل موضوع
potential pause	مکث بالقوه
power set	مجموعه زیر مجموعه‌های یک مجموعه
pragmatic	عملی
predicate	م گزاره
predicate calculus	منطق گزاره‌ای
predication	اسناد
predication slot	جایگاه اسناد
predicative syntagm	زنجیره اسنادی
pre — dorsal	پیش زبانی
pre — editing	پیش ویرایش
prefinal (position)	(جایگاه) پیش پایانی
prefix	پیشوند
prehead	پیش سر (در ساختمان واحد آهنگین)
pre — palatal	پیش سختکامی
preposition	حرف اضافه
prescriptive, normative	تجویزی
presentation	عرضه — نمایش
presupposition	از پیش انگاری

primary linguistic data	داده‌های زبانی نخستین
primary stress	تکیه نخستین
primitive concept	مفهوم اولیه
principal area	ناحیه کانونی - ناحیه اصلی (در رواج یک ویژگی زبانی)
Principle of Least Effort	اصل کم‌کوشی
probability of occurrence	احتمال وقوع
process	فرآیند
process of equilibration	فرآیندهای تعادل
processing	پردازش
produce	تولید کردن
productivity	خلاقیت
program	برنامه (در حسابگر الکترونی)
projection rules	قواعد ترکیب‌پذیری معنایی
prominence	برجستگی
pronoun	ضمیر
pronunciation	تلفظ
pronunciation borrowing	قرض تلفظی
proper intonation	آهنگ مناسب
proper name	اسم خاص
proper sub — set	زیر مجموعه محض
prose	نثر
prosodic features	خصوصیات زبر زنجیری
Proto Indo-European	زبان هند و اروپائی نخستین

proto — speech

گفت و شنود ابتدائی

prototype

الگوی اصلی

Psycholinguistics

زبان‌شناسی روانی - روان زبان‌شناسی

pulmonic air-stream

مسیر هوای ریوی

punctual tone

نواخت نقطه‌ای

quadri — syllable

چهار هجائی

quality

کیفیت - رنگ (صوت)

quantifier

کمیت نما

quantity

کمیت

quickness of response

سرعت انتقال

R

rank	مرتبۀ
rank — shift	تغییر مرتبۀ
reading	خوانش (در معناشناسی)
reasoning	استدلال
reciprocal	دو جانبه — متقابل
recursion	تکرار
recursive rules	قواعد تکرار پذیر
redundancy	حشو — فزونه
redundancy (degree of —)	میزان حشو
redundancy screening	انتخاب حشو
reference	اشاره — دلالت
referent	مصاداق — مرجع
referential identity	یکسانی مرجع
referential theories	نظریه‌های دلالت
reflexive	انعکاسی
register	گونه‌کاربردی زبان
regular verb	فعل با قاعده
reinforcement	تقویت

relax, soft	شل - نرم
relevant	معتبر - مربوط
relevant features	مشخصه‌های معتبر
rendition	برگردان
rephonemicization	واج‌یابی مجدد
resonance	تشدید
resonance chamber	محفظه تشدید (صوت)
resonator	تشدید کننده
restricted code	کد محدود
retraced	پس کشیده (وضع زبان در تلفظ)
retroflexion	برگشتگی
retroflex	برگشته
rewriting rules	قواعد باز نویسی
rhetoric	معانی بیان
rhythm	وزن
rise	خیز
rising tone	آهنگ خیزان
rolled	غلطان
root	ریشه
rounded	لب گرد
rounded vowel	واکه لب گرد
rule	قاعده

S

sameness	همانندی
Satem (Languages)	زبانهای گروه آریائی شرقی
scale	میزان
scale of delicacy	میزان تحلیل
scale of exponents	میزان نمود
scale of rank	سلسله مراتب
schwa	شوا - واژه /ə/
screening	انتخاب
second articulation	تجزیه دوم
secondary stress	تکیه دوم - تکیه خفیف
segment	قطعه - بخش
segmental	زنجیری
segmentation	تقطیع
selectional restriction, collocational restriction	محدودیت انتخاب
self - answered question	سوال جوابگو
semantic	معنایی
semantic category	مقوله معنایی

semantic change	تغییر معنایی
semantic compatibility	سازگاری معنایی
semantic complex	تعبیر معنایی
semantic component	بخش معنایی (در دستور زبان)
semantic component	مؤلفه معنایی (در معناشناسی)
semantic constituent	سازو ساز معنایی -
semantic criterion	ملاک معنایی
semantic distinction	تفاوت معنایی
semantic feature	مؤلفه معنایی
semantic field	حوزه معنایی
semantic interpretation	تعبیر معنایی
semantic load	بار معنایی
semantic marker	معنی نما
semantic reading	خوانش معنایی
semantically isomorphic	شبهه از نظر معنایی
semantically unique	منحصر بفرد از نظر معنایی
semantics	معناشناسی
sememe	مؤلفه معنایی - مشخصه معنایی
semi -	نیم - نیمه
semi - consonant	نیم همخوان
semi - linguistic	نیمه زبانی
semi - occlusive	نیمه پندشی
semi - vowel	نیم واکه
semiology	نشانه‌شناسی

semiotic language	زبان اشاره
Semiotic Triangle (The —)	مثلث دلالت
Semite	سامی
semitic	سامی
sense (of a word)	مفهوم (یکواژه)
sense group	گروه معنایی
sentence	جمله
sentence accent	تکیه جمله
sequence	توالی
sequence of vowels	توالی واکها
series	رشته
set	مجموعه
set of sets	مجموعه مجموعه‌ها
set operations	اعمال بین مجموعه‌ها
set theory	نظریه مجموعه‌ها
shift	تغییر — انتقال
sibilant	صفیری
sign	علامت
sign language	زبان اشاره
signal	علامت
signifiant	دال
significans	صورت
signification	دلالیت
significatum	معنا

signified	مدلول (معنا)
signifier	ذال (لفظ)
similie	تشبیه
similitude	همسانی — همانندی
simple sentence	جمله ساده
simple vowel	واکه ساده
sister languages	زبانهای همزاد
situation	موقعیت
situational context	بافت خارجی - بافت غیر زبانی
slang	زبان عامیانه
slot	جایگاه
slow reader	خواننده ناتوان
social context	بافت اجتماعی
sociolinguistics	زبان‌شناسی اجتماعی
soft, relax	نرم — شل
soft palate, velum	نرم‌کام
software	نرم‌افزار
sonograph, spectrograph	آوانما-آوانگار (دستگاه)
sonority	رسائی
sound	صوت
sound change	تغییر صوتی
sound shift	تغییر صوتی
specific	خاص
spectrograph	آوانگار

speech, parole	گفتار
speech chain	زنجیر گفتار
speech community	جامعه زبانی
speech habits	عادات گفتاری
speech organs	اندامهای گفتار
speech sounds	صداهاى گفتار
speech synthesiser	آواساز (دستگاه)
speech tract	جهاز گفتار
spirant	سایشی
spoken language	گفتار
spread (unrounded)	لب گسترده (در مورد واژه ها)
standard	استانده - معیار
standard pronunciation	تلفظ استانده
statement	خبری (جمله)
statistical frequency	بسامد آماری
stem	سناك
stigmatized dialect	لهجه بدنام
stop	بستواج
stratificational	لایه ای
stratum	قشر
stereotyped	قالبی
stress	تکیه - فشار
stressed syllable	هجای تکیه دار - هجای فشار بر
strict identity	یکسانی مطلق

structure	بست - تنگی
strong stress	تکیه قوی
structural	ساختمی - ساختاری
structural ambiguity	ابهام ساختمی
structural analysis	تحلیل ساختمی
structural change	تغییر ساختمی
structural grammar	مستور ساختاری
Structural Linguistics	تربافتهانی ساختاری
structural meaning	معنای ساختمی
structuralism	ساختگرایی
structuralist	ساختگرا
structure	ساخت
style	سبک
stylistics	سبک‌شناسی
sub - class	زیر طبقه
subject	فاعل - نهاد - مسند الیه
subjective	الزامی (وجه)
subordinate clause	بنده وابسته
subordination	وابستگی
subset	زیر مجموعه
substance	جوهر
sudden phonetic change	تغییر آوازی ناگهانی (در زبان‌شناسی فونیتیکی)
suffix	پسوند

superordination	شمول (معنایی)
superpose	گونه فراگیر
supplementary rules	قواعد تکمیلی
suprasegmental	زبر زنجیری
suprasegmental features , prosodic features	خصوصیات زبر زنجیری
surface structure	رو ساخت
syllabic	هجائی
syllabic allocation, syllabification	هجا بندی — تقسیم هجائی
syllabic delimitation	تحدید هجائی
syllabic succession	توالی هجائی
syllable	هجا
syllable arrangement	آرایش هجائی
syllable (closed -)	هجای بسته
syllable (open -)	هجای باز
syllable (segments of —)	اجزاء هجا
syllable (stressed —)	هجای تکیه دار
syllable final position	جایگاه پایانی هجا
syllable initial position	جایگاه آغازی هجا
syllable length	کشش هجائی
symbol	نماد
symbolic	نمادی
symbolism	نمادگری

symmetry	تقارن
synchronic	همزمانی
synchronic dialectology	لهجه‌شناسی همزمانی
synchronic linguistics	زبان‌شناسی همزمانی
synonymy	هم‌معنایی
syntactic	نحوی
syntactic component	بخش نحوی (در دستور زبان)
syntactic feature	مشخصه نحوی
syntactic primes, ultimate — constituents	عناصر نحوی نهائی
syntagmatic axis	محور هم‌نشینی
syntagmatic length	طول محور هم‌نشینی
syntax	نحو
synthetic languages	زبان‌های ترکیبی
system	نظام — دستگاه

T

tail	دنباله (در ساختمان واحد آهنگین)
taxonomic	طبقه‌ای — لایه‌ای
Taxonomic Linguistics	زبان‌شناسی طبقه‌ای
teeth ridge, alveolar ridge	برآمدگی پشت دندانهای بالا
telecommunication	ارتباط دوربرد
teleprinter	دورنویس
tense	زمان
tense	تنیده — سخت — سفت
tension	تنیدگی — سختی — سفتی
tension (muscular -)	تنیدگی عضلانی - سفتی عضلانی
terminal contour	آهنگ پایانی
terminal marker	نشانه پایانی
terminal string	رشته پایانی
tertiary accent	تکیه سوم
test	آزمون
theme	نکته اصلی پیام
thesis	بر نهاد — رساله
throat	گلو

throaty	گلوئی
timber	زنگنه، طعین
tip of the tongue	قوسه‌زبان
tone	نواخت
tone group	واحد آهنگین
tone language	زبان نواختی
tongue	زبان (عضو بدن)
tonic	نواخت بر
tonic pattern	طرح آهنگین
tonogram	آهنگ نگاشته
tonograph	آهنگ نگار
topic	موضوع
toponymy	بررسی نام مکانها
trace ²	آوا نگاشته
trachea, wind pipe	نای
Traditional Grammar	دستور سنتی
transcription	آوانویسی
trasformation	گشتار
transformational ambiguity	ابهام گشتاری
Transformational — Generative Grammar	دستور زایشی گشتاری
Transformational Grammar	دستور گشتاری
transformational relationships	روابط گشتاری
transformationalist	گشتارگرا (پیرو نظریه گشتاری)
transformational rules	قواعد گشتاری

translation	ترجمه
transliteration	حرف نویسی
tree structure	ساخت درختی (جمله نما)
triangle of signification, the— semiotic triangle	مثلث دلالت
trilled	زنشی - لرزشی - تکریری
triphthong	واکه سه صوتی
truth	صدق
type	نوع

U

ultimate syntactical constituents	سازه‌های نحوی نهائی
underlying structure	ساخت زیرین - زیرساخت
unequal probabilities	احتمالات نا برابر
union of sets	اجتماع مجموعه‌ها
✓ unit	واحد
unit of information	واحد خبر
universal grammar	دستور همگانی - دستور جهانی
universal set	مجموعه مرجع - مجموعه جامع
universe of discourse	عالم مقال
✓ unmarked	بی‌نشان
unpatterned	بی‌طرح
unrounded (spread)	لب‌گسترده
unstressed	بدون تکیه - بی‌فشار
✓unvoiced, voiceless (VL)	بی‌واک
Use Theory	نظریه کاربرد (در معنا شناسی سنتی)
✓utterance	گفته
✓uvula	ملازه - زبان کوچک
uvular consonant	همخوان ملازی

V

variable	متغیر
✓ variant	گونه
✓ velar	فرمکامی - ملازی
✓ velarization	فرمکامی شدن
✓ velum, soft palate	فرمکام
verbal behaviour	رفتار زبانی
verbal deprivation	محرومیت زبانی
verbal group	گروه فعلی
verbal test	آزمون کلامی
verbosity	پرگویی - اطباب
vernacular language	زبان مادری
✓ verse	شعر - نظم
✓ vocabulary	واژگان
✓ vocal cords	تارهای صوتی
vocalic	واکهای
vocalic system	نظام واکهای (زبان)
vocal tract	اندامهای صوتی
✓ vocative	حالت ندائی

vocoid	واکه‌ای - واکه‌گون
✓ voice	واک
✓ voiced (VD)	واکبر
✓ voiceless (VL) , unvoiced	بیواک
✓ vowel	واکه - مصوت
vowel glide	غلت واکه‌ای
vowel harmony	هم‌آهنگی واکه‌ای

W

wave hypothesis	فرضیه موجی (در زمینه تغییر تاریخی زبانها)
well – formed (sentence)	(جمله) دستوری ، درست
✓ whisper	نچوا
✓ wind pipe, trachea	نای
✓ word	واژه - کلمه
word – blindness, alexia	واژه کوری
word – final position	جایگاه پایانی واژه
word – initial position	جایگاه آغازی واژه
word stress	تکیه واژه
✓ writing	خط – نوشتار
writing style	سبک نگارش
✓ written forms	صورت های نوشتاری
✓ written language	نوشتار

X Y Z

x - ray photography

عکسبرداری با اشعه ایکس

zoning

تحدید مکانی

* * *

کتابنامه

الف - کتابهای فارسی:

- ۱ - آواشناسی : تالیف آقای دکتر علی محمد حق شناس ، انتشارات آگاه ، تهران ، ۲۵۳۶
- ۲ - تاریخ زبان فارسی : تالیف آقای دکتر خاندلری ، جلد اول چاپ دوم ، انتشارات بنیاد فرهنگ ایران ، ۱۳۴۹
- ۳ - توصیف ساختمان دستوری زبان فارسی : تالیف آقای دکتر محمد رضا باطنی ، تهران ، امیرکبیر ، ۱۳۴۸
- ۴ - رفع مشکلات تلفظ زبان انگلیسی : تالیف آقای دکتر منصودا اختیار چاپ دوم ، تهران ، دهخدا ، ۱۳۴۶ .
- ۵ - زبان و تفکر : تالیف آقای دکتر محمد رضا باطنی ، کتاب زمان ، تهران ، ۱۳۴۹ .
- ۶ - زبان و زبان شناسی : تالیف دایرت ۱ . هال ، ترجمه آقای دکتر محمد رضا باطنی ، کتاب جیبی ، تهران ، ۱۳۵۰ .
- ۷ - فرهنگ و زندگی : نشریه دبیرخانه شورای عالی فرهنگ و هنر ، شماره ۲ خرداد ۱۳۴۹ .

- ۸ - مسایل زبانشناسی نوین : تألیف آقای دکتر محمد رضا باطنی ،
تهران ، انتشارات آگاه ، ۱۳۵۴ .
- ۹ - نوشته‌های آقای دکتر هرمز میلانیان مندرج در :
الف - فرهنگ و زندگی ، شماره ۲ ، خرداد ، ۱۳۴۹ .
ب - فرهنگ و زندگی ، شماره ۲۲ - ۲۱ ، بهار تابستان ۲۵۳۵ .
ج - مجله دانشکده ادبیات و علوم انسانی دانشگاه تهران ، شماره
۷۷ اسفند ۱۳۵۰ .

ب - کتابهای انگلیسی :

- 1 - A Course in Modern Linguistics : Charles F . Hockett,
Macmillan Co . 1958.
- 2 - An Introductory English Grammar : Norman C .
Stageberg , Holt , Rinehart and Winston Inc . , 1965 .
- 3 - Aspects of Language : D . Bolinger, 2nd . Ed. Harcourt
Brace Jovanovich Inc., 1975 .
- 4 - Chomsky: J . Lyons, Fontana, Collins, London, 1973 .
- 5 - Exercises in Linguistics : A. E. Darbyshire, Edward
Arnold LTD., London, 1968 .
- 6 - Introduction to Theoretical Linguistics : J . Lyons,
Cambridge, 1972 .
- 7 - New Horizons in Linguistics : Ed . John Lyons ,
Penguin. 1972 .

8 — Webster's New American Dictionary : Books Inc .

Publishers, New York and Washington D. C., 1968 .

9 — What is Linguistics ? : Suzette Haden Elgin, New

Jersey, 1973 .

